

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งนับตั้งแต่สมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ได้ผ่านร่างพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปี พ.ศ. 2537 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2538 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารราชการในระดับตำบลจากสภาตำบล เปลี่ยนเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (กรมการปกครอง, 2544 : 10) และมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อให้บริหารจัดการท้องถิ่นตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ทำให้การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยที่รัฐไม่ได้รวมกลุ่มอำนาจแทบทุกอย่างไว้ที่รัฐบาลกลางอีกต่อไป แต่จะกระจายอำนาจการบริหารลงมาให้ท้องถิ่นได้พัฒนาตัวเองและดูแลกิจการของตนเองอย่างเต็มรูปแบบ กล่าวได้ว่าเป็นการปกครองตนเองของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น โดยมีคณะกรรมการบริหารรับผิดชอบในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมายและแผนพัฒนา และฝ่ายสมาชิกมีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร และพนักงาน ซึ่งฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความสำคัญมากต่อกระบวนการบริหาร ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างมาก ความล้มเหลว ขององค์กรต่างๆ แท้ที่จริงมาก็เนื่องจากการขาดผู้นำหรือผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพแต่ผู้นำก็มีได้เป็นสิ่งกำหนดถึงควมมีประสิทธิภาพของผลการปฏิบัติงานขององค์กรนั้นแต่เพียงอย่างเดียว ความสามารถของสมาชิกกลุ่มทักษะ การจูงใจ การสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานนั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของผลงานเช่นกัน

การที่องค์กรหรือหน่วยงานจะดำเนินงานให้สำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้นั้นต้องมีปัจจัยหลายอย่างมาเป็นเครื่องเกื้อหนุน การบริหารงานถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย การบริหารงานจะก่อให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุดย่อมขึ้นอยู่กับ การจัดการ การใช้เทคโนโลยีการทำงาน ความสำคัญระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เนื่องจากทุกๆ องค์กรหรือหน่วยงานจะประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายใต้บังคับบัญชาและฝ่ายผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหาร หรือผู้นำ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545ค : 229) ได้กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลซึ่งมีผู้ตามและมีอิทธิพลที่จะทำให้ผู้ตามช่วยกันกำหนดวัตถุประสงค์และบรรลุวัตถุประสงค์นั้น หรือเป็นบุคคลที่ทำให้้องค์การประสบความสำเร็จและความก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จโดยใช้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

2

อิทธิพลจูงใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม ผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจ กำหนดปัญหา วางแผน และรับผิดชอบต่อความอยู่รอด หรือการพัฒนาขององค์กร นอกจากนั้นแล้วผู้นำยังมีส่วนทำให้เกิดวิสัยทัศน์ขององค์กรและพนักงานรวมทั้งสามารถใช้อำนาจหรืออิทธิพลต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อนำกลุ่มประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง การเป็นผู้นำนั้นเป็นเรื่องง่ายแต่การเป็นผู้นำที่ดีนั้นเป็นเรื่องยาก ในการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มใจ เต็มความสามารถตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาหรือผู้นำ ส่วนหนึ่งเกิดจากความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หากผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีความพึงพอใจกับสภาพของการทำงานหรือรูปแบบพฤติกรรมของผู้บริหารแล้ว จะมีผลให้ไม่เต็มใจปฏิบัติงานขาดความกระตือรือร้น ผลงานที่ได้จะไม่มีคุณภาพ ในทางกลับกันหากผู้ใต้บังคับบัญชายอมรับในสภาพและมีความพึงพอใจการปฏิบัติงานและรูปแบบภาวะผู้นำแล้ว ก็จะเต็มใจปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ด้วยความกระตือรือร้นผลงานที่ได้จะมีคุณภาพสูงบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ผลการทำงานก็จะเต็มไปด้วยประสิทธิภาพ

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนในระดับท้องถิ่นในด้านต่างๆ การบริหารจัดการของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละแห่งนั้นอาจมีความแตกต่างกัน แม้ว่าจะมีบริบทตามกฎหมายที่เป็นแบบเดียวกันก็ตาม ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะบุคลากร มีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ว่ามีความเหมาะสม ถูกต้องตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติหรือไม่อย่างไร มีสิ่งใดที่องค์การบริหารส่วนตำบลควรที่จะปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้้องค์การบริหารส่วนตำบลสนองตอบตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญได้อย่างแท้จริง รวมถึงได้ทราบถึงความพึงพอใจของประชาชนที่มารับบริการในด้านต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการทำงานให้ตรงตามความต้องการของประชาชนผู้มารับบริการ

การศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากบุคลากรและประชาชนที่มารับบริการ โดยตรงจึงสามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งในเขตจังหวัดอ่างทองและต่างจังหวัด รวมถึงหน่วยงานอื่นๆ ที่มีการบริหารจัดการคล้ายคลึงกัน เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา³

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำองค์กร และประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อภาวะผู้นำองค์กร และประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล กับภาวะผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบล ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล กับภาวะผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบลและประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

กรอบแนวคิดการวิจัย

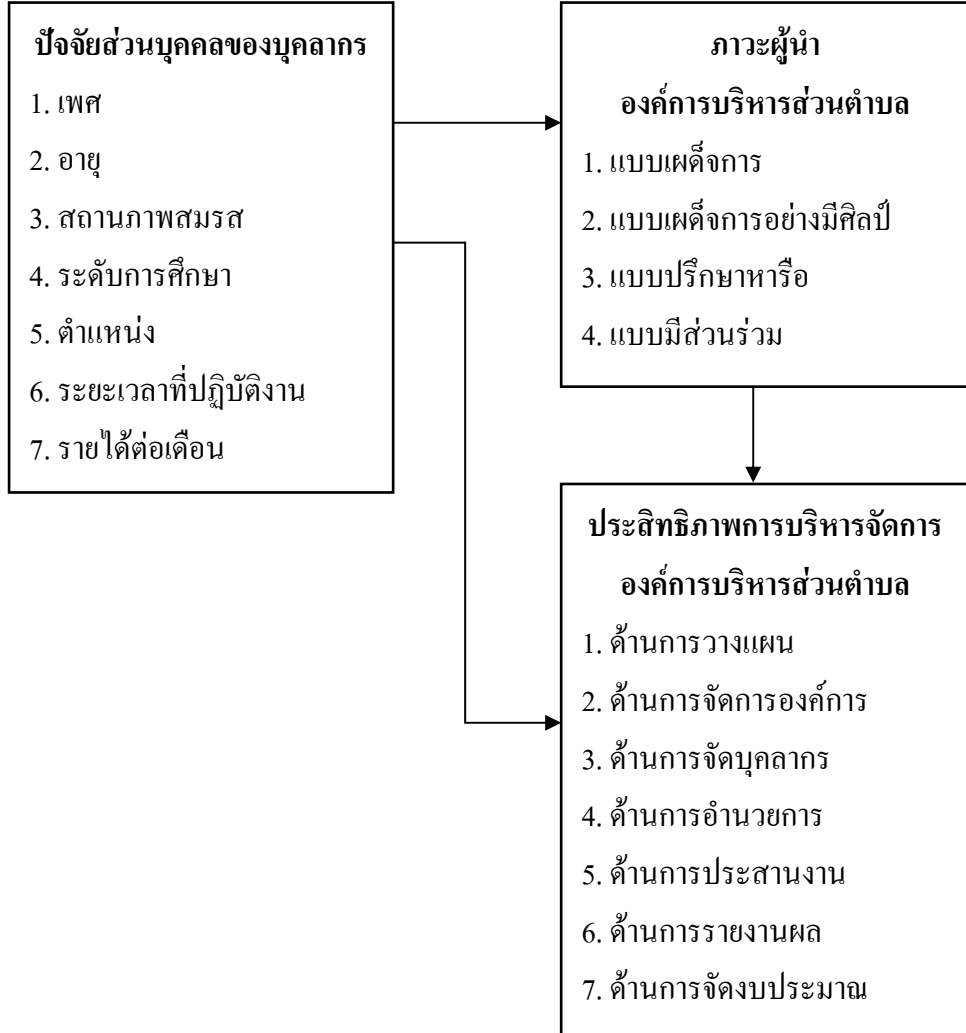
การกำหนดกรอบแนวคิดในการทำวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎี จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ ดังภาพประกอบ 1-3

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปรอิสระ (Independent)

ตัวแปรตาม (Dependent)

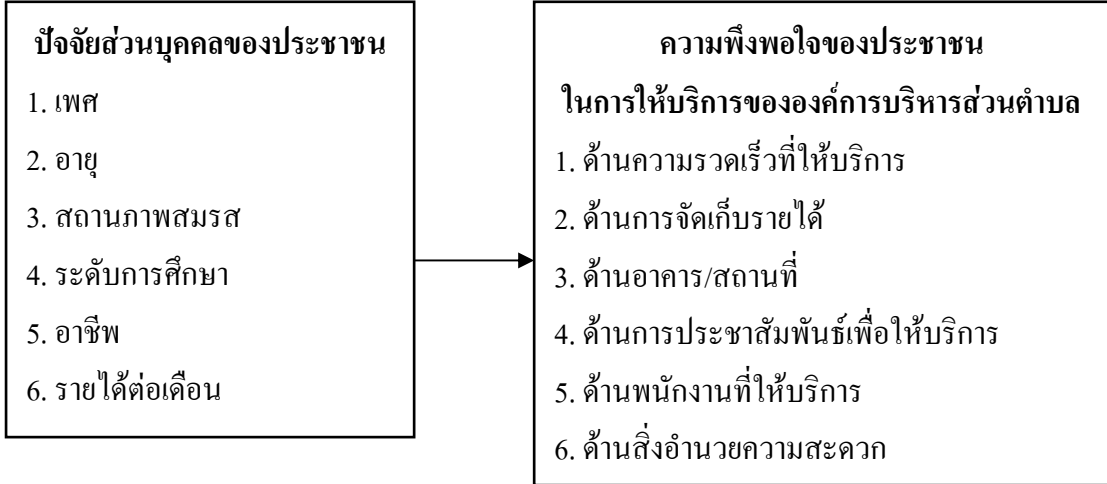
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปรอิสระ (Independent)

ตัวแปรตาม (Dependent)

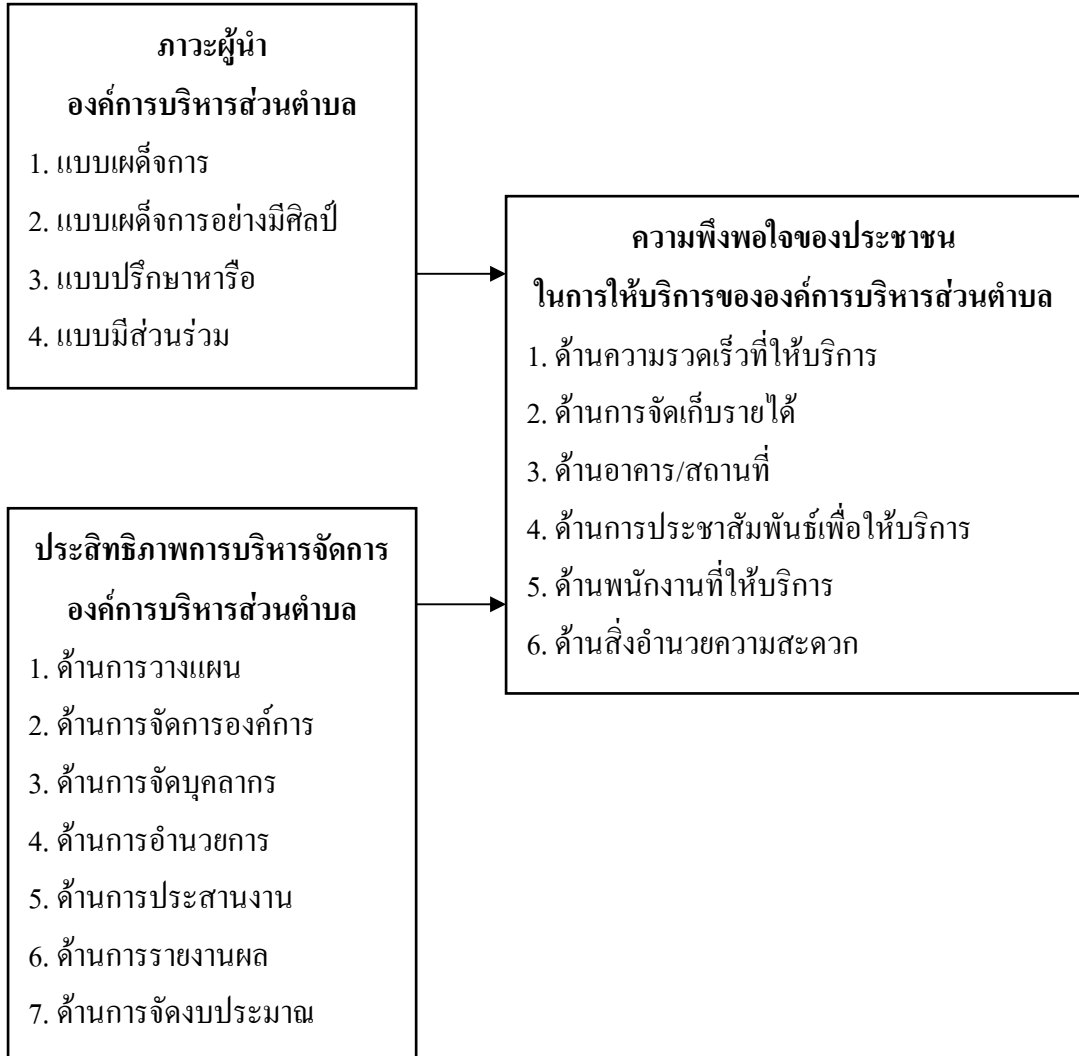
ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปรอิสระ (Independent)

ตัวแปรตาม (Dependent)

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง มีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน
2. บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน
3. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง
4. ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน
5. ระดับความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล และประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 2 กลุ่ม
  - 1.1 บุคลากร ประกอบด้วย พนักงานส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว ที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง จำนวน 1,583 คน
  - 1.2 ประชาชน ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดอ่างทอง จำนวน 179,580 คนโดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) (อกินันท์ จันตะนี. 2550 : 82-83) เนื่องจากทราบจำนวนประชากร
2. ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง
  - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่
    - 2.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากร ได้แก่

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา⁸

2.1.1.1 เพศ

2.1.1.2 อายุ

2.1.1.3 สถานภาพสมรส

2.1.1.4 ระดับการศึกษา

2.1.1.5 ตำแหน่ง

2.1.1.6 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

2.1.1.7 รายได้ต่อเดือน

2.1.2 ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ได้แก่

2.1.2.1 เพศ

2.1.2.2 อายุ

2.1.2.3 สถานภาพสมรส

2.1.2.4 ระดับการศึกษา

2.1.2.5 อาชีพ

2.1.2.6 รายได้ต่อเดือน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล และความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2.1 ภาวะผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล

2.2.1.1 แบบเผด็จการ

2.2.1.2 แบบเผด็จการอย่างมีศิลป์

2.2.1.3 แบบปรึกษาหารือ

2.2.1.4 แบบมีส่วนร่วม

2.2.2 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

2.2.2.1 ด้านการวางแผน

2.2.2.2 ด้านการจัดการองค์การ

2.2.2.3 ด้านการจัดบุคลากร

2.2.2.4 ด้านการอำนวยความสะดวก

2.2.2.5 ด้านการประสานงาน

2.2.2.6 ด้านการรายงานผล

2.2.2.7 ด้านการจัดงบประมาณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

2.2.3 ความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการในการให้บริการของ
องค์การบริหารส่วนตำบล

- 2.2.3.1 ด้านความรวดเร็วที่ให้บริการ
- 2.2.3.2 ด้านการจัดเก็บรายได้
- 2.2.3.3 ด้านอาคาร/สถานที่
- 2.2.3.4 ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อให้บริการ
- 2.2.3.5 ด้านพนักงานที่ให้บริการ
- 2.2.3.6 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

3. ขอบเขตด้านสถานที่ สถานที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลและ
พื้นที่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง

4. ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของเวลาเพื่อให้ได้เวลาที่
เหมาะสม โดยเริ่มการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเป็นเวลา 3 เดือน ระหว่างเดือนสิงหาคม-ตุลาคม
พ.ศ. 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยปกครองท้องถิ่นระดับตำบลเป็นนิติบุคคลเป็น
ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดอ่างทอง

ประสิทธิภาพ หมายถึง มีการบริหารจัดการภายในองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นระบบ
สามารถลดการสูญเสียของวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน และสามารถผลิตงานที่มีมาตรฐานตรงตาม
ความต้องการของประชาชน

ผู้นำ หมายถึง นายกององค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล และ
เลขานุการนายก องค์การบริหารส่วนตำบล ของจังหวัดอ่างทอง

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะเป็นผู้นำหรือหัวหน้าที่จูงใจ หรือใช้
อิทธิพลต่อผู้ร่วมงานในทีมหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก
โดยใช้กระบวนการสื่อความหมายให้ร่วมกันดำเนินการจนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์
และเป้าหมายที่กำหนดไว้ รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่
แบบเผด็จการ แบบเผด็จการแบบมีศิลป์ แบบปรึกษาหารือ และแบบมีส่วนร่วม

บุคลากร หมายถึง พนักงานส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการ
ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว ที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอ่างทอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

10

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอ่างทอง

การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการประกอบด้วยกระบวนการบริหาร 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการจัดบุคลากร ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการประสานงาน ด้านการรายงานผล และด้านการจัดงบประมาณ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดี หรือทัศนคติที่ดี ที่พอใจ หรือประทับใจในสิ่งที่เกิดขึ้นกับประชาชนผู้มารับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ด้านความรวดเร็วที่ให้บริการ ด้านการจัดเก็บรายได้ ด้านอาคารสถานที่ ด้านประชาสัมพันธ์เพื่อให้บริการ ด้านพนักงานที่ให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลที่ได้จากการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำในการบริหารงานสามารถนำไปวางแผนพัฒนาบุคลากรและองค์การให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
2. นำข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำไปปรับปรุงแก้ไขให้ตรงความต้องการของพนักงานมากขึ้น
3. ผลที่ได้จากการศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนสามารถนำไปพัฒนาและแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อให้ประชาชนเกิดความพอใจในการมาใช้บริการ
4. เป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการด้านการปฏิบัติงานและองค์การอื่นสามารถนำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมและเป็นข้อมูลเพื่อศึกษาเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป